

Preventivní program školy

(2021/2022)

(ZŠ a MŠ – Dětské centrum Hranice, pobočný spolek pro pomoc postiženým dětem)

Minimální preventivní program vychází ze:

- zákona č. 561/2004 Sb., zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon), konsolidované znění účinné od 1.9.2016
- zákona č. 379/2005 Sb., zákon o opatřeních k ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami,
- metodického pokynu k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školách a školských zařízeních, č.j.: 20 006/2007-51,
- zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

ÚVOD

Tento Preventivní program školy je povinnou součástí pedagogické dokumentace školy. Je vypracován v souladu s platnými právními předpisy na základě příslušných metodických pokynů a slouží jako základní pomůcka pro preventivní aktivity. Za jeho sestavení odpovídá školní metodik prevence.

Vedení školy a pedagogický sbor byli s jeho obsahem seznámeni na společné poradě na začátku školního roku. Vlastní náplň programu realizují vyučující, do jejichž předmětů spadají jednotlivá témata. Garantem programu je školní metodik prevence. Účinnost programu je vyhodnocována vždy na konci školního roku ve spolupráci s vedením školy.

CÍLE PROGRAMU

Prevence rizikového chování u dětí se v tomto školním roce zaměřuje především na aktivity v oblastech prevence:

- a) agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace
- b) násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie
- c) záškoláctví
- d) závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus, gambling
- e) rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
- f) spektrum poruch příjmu potravy
- g) negativní působení sekt
- h) sexuální rizikové chování

Další cíle:

- dobrá informovanost všech žáků i rodičů v oblasti rizikového chování
- systematická výuka a výchova žáků ke zdravému životnímu stylu
- vytvoření dostatečného zázemí k trávení volného času v prostorách školy
- podpora vlastních aktivit žáků
- začleňování méně průbojných žáků do kolektivu
- zapojení celého pedagogického sboru školy do systému prevence
- aktivní spolupráce s rodiči žáků

PEDAGOGOVÉ A OSTATNÍ ZAMĚSTNANCI ŠKOLY

Naším základním a každodenním úkolem je vybudovat a udržet zdravé klima ve škole, nastolit a průběžně upevňovat vzájemnou důvěru mezi učiteli, žáky a jejich rodiči. To je nezbytným předpokladem účinnosti jakýchkoli dalších preventivních aktivit.

Při realizaci preventivního programu vycházíme z toho, že děti by měly již od začátku školní docházky dostávat odpovídající informace o formách rizikového chování, jejich škodlivosti či nebezpečí. Důraz je kladen především na nenásilné a průběžné seznamování s touto problematikou v rámci výuky. Značná pozornost je věnována prevenci projevů agresivity, rasové (a jiné) nesnášenlivosti a všech forem šikany.

Ačkoli problematika trávení volného času dětmi po vyučování nebývá zpravidla považována za součást specifické prevence, dle našeho názoru je nedílnou součástí širšího rámce preventivních aktivit a jako takovou ji rozhodně nelze opomíjet.

PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ PREVENCE VE ŠKOLNÍM ROCE 2020/2021:

Školní metodik prevence – Petr Škrobánek

Školní metodik prevence aktivně nabízí učitelům a žákům možnost poradit se o svých problémech. Komunikuje s pedagogy a sbírá podněty. Učitelé se na metodika prevence obracejí v případě:

- výskytu agresivního chování ve třídě
- signálů o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové)
- náhlém i trvalém neúspěchu v učení
- obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči
- porušování pravidel
- krádeží ve třídách

Metodik prevence diagnostikuje situaci. Navrhuje opatření, setkání zainteresovaných lidí, vede individuální konzultace s dětmi, s rodiči, informuje o kontaktech na další pomoc, linku bezpečí a další organizace. Obrací se na sociální odbor či kurátory v případě podezření na problém v rodině nebo při porušování zákona.

Metodik prevence spoluvytváří minimální preventivní program, podílí se na jeho realizaci. Komunikuje s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vzniklého problému dává podněty k možné nápravě. Spolupracuje s institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence. Koordinuje předávání informací o problematice poruch chování ve škole, dokumentuje průběh preventivní práce školy. Hodnotí realizaci minimálního preventivního programu.

Učitelé

Učitelé se věnují v rámci své výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Oslovují a zapojují do řešení problémů metodika prevence. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na týmových schůzkách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhují opatření. Třídní učitel je v kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání a dalších možností komunikace (mobil, email).

Ředitel školy – Mgr. Zdeněk Škrobánek

Vedení školy – (zástupce ředitele školy) – Mgr. Petra Stryková

Sleduje efektivitu prevence rizikového chování. Sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Účastní se v případě potřeby zásadních setkání rodiny a školy.

RODIČE

Spolupráce školy s rodiči se neomezuje jen na třídní schůzky nebo konzultační dny. Rodiče mohou školu navštívit kdykoliv po vzájemné dohodě s vyučujícím, mohou se účastnit akcí určených pro děti a rodiče. Vedení školy úzce spolupracuje se školskou radou. Pro zlepšení kontaktů dali všichni učitelé rodičům k dispozici své telefonní číslo pro řešení neodkladných záležitostí i mimo pracovní dobu.

SPOLUPRÁCE S OKOLÍM ŠKOLY

Naše škola dlouhodobě spolupracuje se Školskými poradenskými zařízeními Olomouckého, Moravskoslezského a Zlínského kraje.

DALŠÍ SUBJEKTY, S NIMIŽ ŠKOLA SPOLUPRACUJE:

- Policie ČR
- Hasiči Hranice
- Armáda České republiky
- Český červený kříž
- Městské kulturní centrum Hranice
- Základní umělecká škola Hranice
- Střední lesnická škola Hranice
- Střední zdravotnická škola Hranice
- Městská knihovna Hranice
- Regionální televizní zpravodajství
- Hranický deník
- Plovárna Hranice
- Soukromý statek Jindřichov
- Domov Větrný mlýn Skalička

Jednotlivé akce plánované v rámci MPP budeme hodnotit různými formami:

- besedou na dané téma
- výtvarnou činností

ZAPOJENÍ PROGRAMU DO VÝUKY

V prvé řadě je důležité budovat vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem, aby žák věděl, že se může na učitele s čímkoli obrátit a ten bude respektovat jeho názor, bude se zajímat o jeho potřeby, bude se snažit pomoci mu najít východisko či řešení.

Primární prevenci má na starosti třídní učitel. S tématy prevence se žáci setkávají ve všech předmětech.

Zvýšená pozornost bude věnována zejména těmto preventivním tématům:

- využití volného času, mezilidské vztahy, seberealizace, sebepoznávání, řešení problémů,

rozhodovací schopnosti

- pozitivní vzory osobností, projevy rasismu a antisemitismu
- volný čas a nabídka kulturních institucí, člověk a morálka, člověk a dospívání
- lidské rasy, rasismus, xenofobie
- lidské tělo, sexuální výchova, zdravé životní návyky, vývoj člověka, jedovaté rostliny, nebezpečné organismy, houby a zásady sběru, zásady první pomoci
- konflikty, sebepoznání, ochrana zdraví, hygienické návyky, duševní hygiena, prevence zneužívání návykových látek, krizové situace, asociální chování, týrané a zneužívané děti, základy sexuální výchovy, odolávání nátlaku, trestní odpovědnost, rozvoj osobnosti, základy duševní a tělesné hygieny, výstražné symboly
- estetické prostředí, lidské vztahy.

A) NÁVYKOVÉ LÁTKY

ZŠ a MŠ Dětské centrum, pobočný spolek pro pomoc postiženým dětem je zařízení, v němž se vzdělávají převážně žáci se středním až těžkým mentálním postižením a souběžným postižením více vadami. Pokud zde dojde k podezření na užívání návykových látek u žáků, tak pouze s vědomím rodiče nebo nedbalostí rodiče. Většina žáků pravidelně užívá léky, jež ovlivňují základní funkce myšlení a vnímání, tedy svým způsobem a pod dohledem lékaře užívají předepsané množství léčiva. Třídní učitel je vždy rodiči spraven o změně medikace dítěte.

Některé příznaky užívání drog:

Výkyvy nálad

Vznětlivé a agresivní chování

Únava

Úpadek vzhledu a zanedbávání zevnějšku, špinavé oblečení

Zúžení nebo rozšíření zornic

Lhaní, tajnosti

Ztráta chuti, hubnutí

Ztrácení věcí z domu, krádeže peněz doma i ve škole

Ztráta zájmu o zájmy

Změna kamarádů, ztráta původních kamarádů

Samotářství

Zhoršení školního prospěchu

Opatření školy v případě podezření, že žák užívá návykové látky:

- diskrétní šetření, pohovor se žákem (je-li žák schopen komunikovat)
- kontaktování zákonného zástupce
- v případě negativního postoje rodičů škola kontaktuje sociální odbor
- v akutním případě, kdy se jedná o kontakt s drogou ve škole, škola přivolá zdravotní pomoc, uvědomí ŠÚ, oddělení péče o dítě, sociální odbor a policii

B) ZÁŠKOLÁCTVÍ

Pro naše zařízení jsou vzhledem k pravidelnému dennímu osobnímu kontaktu s rodiči možné pouze níže uvedené typy záškoláctví:

- **Záškoláctví s vědomím rodičů** – na této formě se podílí několik typů rodičů, jejichž hlavními charakteristikami je buď odmítavý postoj ke škole nebo přílišná slabost ve vztahu k dítěti či závislosti na pomoci a podpoře dítěte v domácnosti
- **Záškoláctví s klamáním rodičů** - existují děti, které dokážou přesvědčit rodiče o svých zdravotních obtížích, pro které nemohou jít do školy a rodiče jim absenci omlouvají pro tyto zdravotní důvody, tento typ záškoláctví je však obtížně rozlišitelný od záškoláctví s vědomím rodičů
- **Odmítání školy** – některým typům žáků činí představa školní docházky psychické obtíže, např. v důsledku problémů ve škole souvisejících s obtížností učiva, při strachu ze šikany, či výskytu školní fobie nebo deprese

Opatření školy v případě, že žák má prokazatelně neomluvenou přítomnost ve škole:

- pokud má důvodné podezření, že omluvenka se nezakládá na pravdě, rovněž informuje vedení školy, které při absenci ze zdravotních důvodů kontaktuje ošetřujícího lékaře i zákonného zástupce
- neomluvenou absenci do 10 vyučovacích hodin projedná třídní učitel se zákonným zástupcem, na jednání pozve zák. zástupce doporučeným dopisem, z jednání provede zápis, který bude obsahovat způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem a bude jím také podepsán; pokud toto odmítne nebo odmítne kopii převzít, zaznamená třídní učitel tuto skutečnost do zápisu
- neomluvenou absenci nad 10 vyučovacích hodin řeší ředitel školy s třídním učitelem, k čemuž přizve doporučeným dopisem zákonné zástupce; dále postupuje obdobně jako v předchozím případě; ředitel školy také kontaktuje a informuje orgán sociálně-právní ochrany dětí.

C) ŠKOLNÍ ŠIKANA

Ve škole jsou žáci vzhledem ke svým specifickým vždy pod dohledem pedagogů. Nejsou sami ani o přestávkách, v šatně při příchodu a odchodu ze zařízení, na obědě. Pokud by došlo k pokusu o šikanu nebo její náznaky, tak stálá přítomnost pedagogického dohledu zabrání vážným situacím a nastalý stav ihned řeší ve spolupráci se školním metodikem prevence a zástupcem vedení školy.

Žáci nesplňují základní podmínku pro vznik šikany, neboť úroveň jejich intelektových schopností nedosahuje možností pro plánovanou a promyšlenou činnost. Veškeré známky možné šikany jsou většinou sekundárním důsledkem jejich zdravotního a mentálního postižení. Pedagogové jsou seznámeni s metodickým pokynem MŠMT k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních.

D) SYNDROM TÝRANÉHO DÍTĚTE (SYNDROM CAN)

Zde škola přímo neovlivní situaci dítěte, ale všímá si nastalých změn v chování, jednání a projevech žáka. Protože žáci mají problémy s verbálním projevem, mají často změněné vnímání, je na škole, aby si případných změn všimla a učinila níže zmíněné kroky. V Preventivním programu školy se také uvádí znaky změn v chování dítěte.

Změny v chování týraného dítěte

- celková stísněnost a nezájem o dění kolem
- zvýšená opatrnost v kontaktu s dospělými
- úzkost a vyděšené reakce v přítomnosti konkrétních dospělých osob nebo v situaci, kdy je dítě s dospělým samo
- vyhýbání se školním a mimoškolním aktivitám
- nápadně lhostejné postoje, výroky typu „mně je to jedno“
- agresivní napadání a šikanování vrstevníků
- zvýšená citová dráždivost a agresivní projevy na sebemenší podněty
- potíže se soustředěním a zhoršení prospěchu ve škole
- váhání s odchodem domů po vyučování
- neomluvené absence ve škole
- odmítání jídla nebo přejídání
- sebepoškozování
- útěky z domova

Známky na těle týraného dítěte

- opakovaná zranění včetně zlomenin
- modřiny
- řezné rány
- otoky částí těla, například rtů, tváří, zápěstí
- stopy po svazování
- otisky různých předmětů na těle
- natrhnutí ucha
- otisky dlaně a prstů
- stopy po opaření nebo popálení cigaretou

Některé známky a projevy zanedbávání dítěte

- trvalý hlad
- podvýživa
- chudá slovní zásoba
- špatná hygiena
- zkažené zuby a časté záněty dásní
- dítě není očkováno proti nemocím
- nevhodné oblečení vzhledem k počasí
- nedostatek dohledu – dítě je večer doma samo, venku pobývá dlouho do tmy a bez dozoru apod.

- vyčerpanost, přepracovanost
- s dítětem se nikdo neučí, nezajímá se o jeho školní povinnosti
- vyhození z domova
- má chudé nebo velmi špatné vztahy s rodiči
- touží po citu a pozornosti jakéhokoliv dospělého (nedělá rozdíly mezi blízkými a cizími lidmi, vrhá se k cizím dospělým, odešlo by s nimi)
- je neobvykle unavené až apatické, někdy naopak nezvládnutelné
- všechno jí hltavě a hladově
- chodí za školu nebo do ní chodí pozdě
- má potíže s učením
- zdráhá se odcházet domů
- houpá se, cucá věci nebo prsty, kýve hlavou
- žebra o jídlo, peníze nebo jiné věci

Opatření školy v případě, že existuje podezření na týrání či zanedbávání dítěte:

- diskrétní rozhovor se samotným žákem, dítětem
- kontaktování a rozhovor s rodiči, zákonnými zástupci
- v případě negativního postoje kontaktování příslušného orgánu (OSPD)

O výskytu znaků rizikového chování a s tím spojenými problémy pohovoříme s rodiči i se žáky. Předjdeme tak šíření zbytečných fám a nepravd. Při sdělování samozřejmě volíme přiměřenou formu, zmíníme se např. o tom, jaká opatření škola udělala, aby se situace neopakovala.

E) RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ V DOPRAVĚ

Pro žáky v našem zařízení je nutné, aby se naučili chovat nejen při chůzi na chodníku, přecházení silnice, to vše vždy s doprovodem rodiče, zákonného zástupce nebo pověřené osoby, ale je třeba, aby zvládli přepravu různými hromadnými dopravními prostředky bez emocí. V rámci preventivních aktivit předcházíme:

- nehodám, úrazům
- ztrátám na životech
- psychickým traumatům
- materiálním škodám

F) DODRŽOVÁNÍ PRAVIDEL PREVENCE VZNIKU PROBLÉMOVÝH SITUACÍ TÝKAJÍCÍCH SE ŽÁKŮ S PAS

V naší škole má většina žáků diagnózu PAS nebo se v jejich chování objevují prvky autismu. Všichni pedagogičtí pracovníci jsou pravidelně obeznámeni se specifiky jednotlivých žáků, a tímto se většinou dokáže předcházet problémovým situacím.

Výjimku tvoří žáci nastupující do 1. třídy, kteří mají diagnostikovány PAS. Pro tyto je třídním učitelem vypracován Krizový plán pro prevenci vzniku problémových situací týkajících se žáka s PAS (viz. Příloha 2). S tímto budou aktuálně seznámeni všichni pedagogičtí pracovníci.

ZÁVĚR

Jednotlivé části Preventivního programu školy budou sledovány metodikem prevence a podle výsledků mohou být upravovány dle aktuálních potřeb.

S výsledky budou pedagogové seznamováni na pracovních poradách školy, rodiče budou informováni na třídních schůzkách.

V Hranicích, dne 24. 8. 2021

Ředitel školy: Mgr. Zdeněk Škrobánek

Školní metodik prevence: Petr Škrobánek

S Minimálním preventivním programem byli na zahajovací poradě dne 24. 8. 2021 seznámeni:

Mgr. Zdeněk Škrobánek _____

Mgr. Petra Stryková _____

Mgr. Helena Voldánová _____

Bc. Monika Kubicová _____

Bc. Eliška Camfrlová _____

Bc. Petr Škrobánek _____

Alena Chovancová _____

Lucie Bočánová _____

Kateřina Ondrová _____

Bc. Michaela Kubicová _____

Olga Smith Králíková _____

Mgr. Kateřina Nováková _____

Petra Komendová _____

Veronika Žingorová _____

Lenka Léková _____

Bc. Jana Kohoutová _____

Dana Sekaninová _____

Kateřina Kopecká _____

Petra Mizerová _____

Martina Palová _____

Ing. Kateřina Štěpánková _____